

Корнелій-Дмитро ПОПОВИЧ,
здобувач освітньо-наукового ступеня доктора філософії
спеціальності 051 «Економіка»,
Науковий керівник: **Катерина ВОЛОЩУК**,
д-р екон. н., професор кафедри економіки,
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

ЕКОНОМІЧНЕ СТРАТЕГУВАННЯ ЯК МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Економічне стратегування – це діяльність спрямована на рефлексію, аналіз, прогнозування та оцінку економічних процесів у контексті та крізь призму геополітичних змін, котрі відбуваються у сучасному світі. Економічне стратегування передбачає створення теоретичних моделей розвитку економіки, виходячи з об'єктивної логіки економічного розвитку суспільства. Ця логіка визначає пріоритетні цілі, що стоять перед соціумом – забезпечення національної безпеки держави та необхідність задоволення вітальних та першочергових потреб населення. Ці моделі, через соціальні інститути й організаційні процедури, перетворюються на економічні практики.

Україна успадкувала потужний промисловий та військовий потенціал. Але за 32 роки незалежності, цей потенціал був втрачений більш ніж на половину. Обсяги промислового виробництва за ці роки впали на 51 % [1]. Серед головних причин цієї непоправимої економічної втрати слід виділити: деіндустріалізацію [2], офшоризацію [3] та хрематистизацію економіки України. *Хрематистика* – термін введений Арістотелем для позначення економічної діяльності, що зорієнтована на отримання великих та швидких прибутків будь якою ціною. Яскраво виражену хрематистичну спрямованість має олігархічний бізнес (промисловий, аграрний та торгівельний). Справжня ж економіка має багато цілей, вона не орієнтована лише на отримання швидких та великих прибутків. В ідеалі, український бізнес має бути

соціально спрямований. Українську економіку загубила й дешева робоча сила. Із-за низьких зарплат мільйони висококваліфікованих фахівців виїхали з України. На середину 2023 року Україні не вистачало 4,5 мільйона працівників [4]. Орієнтація частини населення на стандарти західного суспільства масового споживання також негативно вплинула на структуру економіки. Після довготривалого товарного дефіциту торгівля заповнила ринок імпортованими товарами не самої високої якості й не першої необхідності.

Війна України з росією знищила залишки української промисловості. В результаті українська економіка перетворилась на економіку виживання. Економіка виживання – це баланс між задоволенням потреб армії та задоволенням мінімальних потреб населення (оплата ЖКГ, витрати на пакет соціальних продуктів харчування та елементарні медикаменти).

Деіндустріалізація економіки призвела до згортання та скорочення виробництва продукції групи А (металообробна промисловість, важке машинобудування, енергетика, військово-промисловий комплекс) та до непомірного збільшення, в структурі економіки, питомої ваги продукції групи Б (легкої промисловості, аграрного сектору, невиробничої сфери економіки – торгівлі імпортованими товарами, сфер послуг та розваг, туризму, банківської та кредитно-спекулятивних сфер, грального бізнесу тощо). У той же час економіка України була інтегрована у світову економіку, пройшла шлях від адміністративно-централізованої економіки – до економіки ринкової.

У методологічному арсеналі економічної теорії та політичної економії є багато парадигм (лібертаріанська, кейнсіанська, еволюціоністська тощо) крізь призму котрих досліджуються економічні процеси в суспільстві. Але найбільш ефективною є парадигма економічного фізікалізму. Згідно цієї парадигми, основою економіки є виробництво, переважно виробництво засобів виробництва. За цією парадигмою розвиваються економіки країн G7 – США, Німеччині, Японії, Великобританії, Франції, Італії, Канади, а також

Китаю. Економіка України до 1991 року, в цілому, вписувалась в цю парадигму.

Реанімувати довоєнну українську економіку неможливо й недоцільно. Потрібно розробляти інноваційні моделі розвитку економіки України.

Виходячи з обмежених ресурсних можливостей (фінансових, технологічних, людських, сировинних тощо) української економіки, геополітичної ситуації в якій знаходиться Україна та нагальних потреб подальшого розвитку українського суспільства, слід визначити та зазначити, що пріоритетними галузями розвитку економіки на найближчу перспективу мають бути:

- виробництво зброї (ракет, гармат, танків, снарядів, набоїв, безпілотних летальних та надводних апаратів, роботів для мінування і розмінування прифронтових територій та евакуації поранених);
- виробництво та переробка аграрної та тваринницької продукції (із зростанням питомої ваги переробки, яка створює ПДВ);
- цифрова економіка, ІТ сектор [5];
- альтернативна теплоенергетика, або теплоенергетика малої генерації, яка передбачає прискорений перехід від централізованого тепlopостачання на автономне опалення;
- будівництво житла, промислових та інфраструктурних об'єктів на принципово новій технічній та технологічній інноваційній основі;
- створення логістичних компаній на кшталт Нової пошти.

Виробництво зброї обумовлено екзистенційною необхідністю виживання українців як політичної нації й України як держави. Агресивна росія залишиться нашим сусідом й після війни. В майбутньому, зброя українського виробництва, яка пройшла випробування на полях бою та довела свою високу ефективність, буде, на рівних, конкурувати зі зразками збройної продукції всесвітньо відомих виробників. Військово-промисловий комплекс України стане, з часом, локомотивом подальшого розвитку всієї її економіки, насамперед індустріально-промислового комплексу.

У всіх цих галузях економіки мають бути запроваджені інноваційні (українські ноу-хау технології) та інаваційні технології. Інаваційні технології (від слова *інакше*) – придбані у іноземних компаніях існуючі технології, котрі довели свою високу практичну та економічну ефективність. Вищеназвані пріоритетні напрями розвитку економіки мають бути зорієнтовані на залучення іноземних інвестицій шляхом створення спільних підприємств. Частка держави у статутному капіталі цих підприємств має бути мінімальною, краще нульовою. З боку держави не повинно бути «інвестиційних нянь». Держава має забезпечити верховенство права, по відношенню до бізнесу, через застосування регуляторних механізмів. До таких механізмів відносяться: механізми економічного стимулювання, пільгового кредитування, дотацій, аудиту, експериментальної діагностики; інвестиційний, інноваційний, фінансовий, податковий механізми та механізм комплексного використання кадрових, природних і фінансових ресурсів.

Український уряд заключив чисельні угоди з урядами економічно розвинених країн щодо співпраці в галузях енергетики, виробництва та ремонту зброї, відновлення руйнованою війною промислової та соціальної інфраструктури постраждалих від війни регіонів України. Міждержавні угоди укладені з урядами та урядовими інституціями Великобританії, Франції, Італії, Японії, Норвегії, Туреччини, Данії, Південної Кореї, Бельгії, Польщі, Румунії, країн Балтії, Чехії, Хорватії, Словаччини, Болгарії, Азербайджану. Запущені спільні підприємства з такими відомими компаніями як Rheinmetall, Flensburger Fahrzeugbau Gesellschaft (Германія), Ваусар (Туреччина), Duro Dacovic (Хорватія), Ceska Zbrojovka (Чехія), GICAN (Франція), BAESystems (Великобританія), Day & Zimmerman, Nortrop Grumman, Lockheed Martin, Raytheon, Palantir (США).

Список використаних джерел

1. Промисловий комплекс України: етапи розвитку. ВУЕ. 11 квітня 2022. <https://vue.gov.ua>
2. Власюк В., Максюта А., Поважнюк С., Желтяков Д. Економічне відродження через індустріальний розвиток України. Харків: Повноколір. 2020. 432 с.
3. Паршин Ю. І., Санакоєв Д. Б., Самойлова С. Ю. Офшоризація та деофшоризація економіки: міжнародний досвід та особливості. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2021. № 2. С. 294-301.
4. Економічна правда. 16 жовтня 2023. <https://www.epravda.com.ua>
5. Акулюшина М., Ісламова А., Біюк В. Перспективи розвитку цифрової економіки в Україні. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 61. 7 с.